

مهدی چوبینه
گروه جغرافیای دفتر برنامه‌ریزی و
تألیف کتب درسی

محیط .

- ۶- تعمیق شناخت روابط متقابل انسان و محیط .
- ۷- گسترش آشنایی با مخاطرات و بلایای طبیعی .
- ۸- آشنایی با نواحی توسعه یافته و در حال توسعه .
- ۹- آشنایی با تفاوت‌ها و شباهت‌های محیطی و فرهنگی .
- ۱۰- آشنایی با شیوه‌های حفاظت از محیط زیست .
- ۱۱- آشنایی با مسائل و مشکلات جغرافیایی روز در مقیاس‌های محلی ، ناحیه‌ای ، ملی و بین‌المللی
- ۱۲- آشنایی با راه‌حل‌ها و تجارب کشورهای مختلف در مقابل مسائل و مشکلات جغرافیایی
- ۱۳- آشنایی با نقش و کاربرد دانش جغرافیا در برنامه‌ریزی‌های مختلف محیطی .

ب- اهداف کلی در حیطه مهارتی :

- ۱- گسترش توانایی انجام تحقیق جغرافیایی
- ۲- گسترش مهارت‌های مربوط به استفاده از وسایل و ابزار مطالعه در جغرافیا
- ۳- توانایی برخورد متناسب با مخاطرات محیطی
- ۴- توانایی به‌کارگیری دانش جغرافیا در زندگی فردی و اجتماعی
- ۵- توانایی جستجوی راه‌حل‌ها و تصمیم‌گیری در زمینه مسائل و مشکلات جغرافیایی .

ج- اهداف کلی در حیطه ارزشی :

- ۱- احساس قدردانی از خالق جهان و مواهب الهی
- ۲- تقویت حس علاقه به سرزمین ایران
- ۳- تقویت حس مسئولیت نسبت به حفاظت از محیط زیست
- ۴- تقویت علاقه مندی به بهره‌برداری درست و عاقلانه از منابع طبیعی .
- ۵- تقویت حس همدردی و حمایت از ملل مستضعف و محروم .
- ۶- ایجاد روحیه تحقیق ، جستجو و نقادی در موضوعات و مسائل محیط پیرامون .

- ۷- ایجاد علاقه مندی به ارائه راه‌حل‌ها نسبت به مسائل و مشکلات جغرافیایی در مقیاس‌های محلی ، ناحیه‌ای ، ملی و

آموزش جغرافیا؛ راهی نو با مشکلات بسیار (قسمت چهارم)

مقدمه : در شماره پیشین ضمن مراجعه مجدد به اهداف کلی آموزش جغرافیا در دوره ابتدایی در چهارچوب طرح مطالعات اجتماعی به اهداف کلی آموزش جغرافیا در دوره راهنمایی پرداختیم و ضمن تحلیل اهداف جزئی این دوره در حیطه‌های سه‌گانه شناختی ، ارزشی و مهارتی ، تحلیل اهداف آموزشی دوره راهنمایی را به تفکیک هر پایه و سه حیطه اشاره شده مرور نمودیم . در این بخش به منظور پرهیز از اطالانه کلام از ارایه جداول وسعت و توالی و همچنین جداول مفاهیم و تعمیم‌های اساسی دوره راهنمایی صرف نظر شده است و با بررسی اهداف کلی آموزش جغرافیا در دوره متوسطه همچون گذشته دست‌کلیه عزیزان ، صاحب‌نظران ، دست‌اندرکاران تعلیم و تربیت ، معلمان و اندیشمندان آموزش جغرافیا را جهت دریافت نظرات و پیشنهادها صمیمانه می‌فشاریم و امیدواریم که با ارایه نظریات خود در هر چه پربرتر نمودن اهداف آموزش جغرافیا سهم خویش را در اعتلای این دانش روز و مهم ایفا نمایند .

اهداف کلی آموزش جغرافیا در دوره متوسطه الف- اهداف کلی در حیطه شناختی :

- ۱- گسترش آشنایی با اصول ، مفاهیم ، اصطلاحات و قوانین دانش جغرافیا (طبیعی و انسانی) .
- ۲- گسترش آشنایی با ویژگی‌های نواحی جغرافیایی در مقیاس‌های مختلف ، منابع ، امکانات و قابلیت‌ها .
- ۳- گسترش آشنایی با روش‌های تحقیق در جغرافیا .
- ۴- گسترش آشنایی با وسایل مطالعه در جغرافیا .
- ۵- گسترش آشنایی با شیوه‌های بهره‌برداری منطقی از منابع و

- ۸- انگیزش حس احترام به سایر فرهنگ‌ها و ملل و تقویت تفاهم و مشارکت بین‌المللی.
- ۹- تقویت حس علاقه‌مندی به کاربرد دانش جغرافیا.

اهداف آموزش جغرافیا «درس جغرافیا (۱)» دوره متوسطه پایه اول درس عمومی کلیه رشته‌ها

توجه: شماره‌هایی که در مقابل هر هدف نوشته شده است بیانگر استخراج آن هدف از اهداف کلی آموزش جغرافیا در دوره متوسطه می‌باشد:

الف- اهداف مربوط به حیطه شناختی:

- ۱- آشنایی با مفهوم کلی نگری در جغرافیا (۱۳)
- ۲- آشنایی با نقش جغرافیا در زندگی روزمره و اجتماعی (۱۳)
- ۳- آشنایی با نقشه توپوگرافی، عکس‌های هوایی و ماهواره‌ای و GIS (۴)
- ۴- آشنایی با کلیات ناهمواری‌های ایران (۱)
- ۵- آشنایی با عوامل مؤثر در آب و هوای ایران (۱)
- ۶- آشنایی با کلیات سکونت‌گاه‌های شهری، روستایی و عشایری، معیشت شیوه و زندگی آنها در ایران (۹، ۶، ۲، ۱)
- ۷- شناخت وضعیت کنونی آب‌های جهان و ایران (۲، ۱)
- ۸- آشنایی با مسائل و مشکلات آب، شیوه‌های نامطلوب بهره‌برداری از آب و مصرف بهینه آب در جهان و ایران (۵، ۶، ۱۱، ۱۰)
- ۹- آشنایی با موقعیت و ویژگی‌های بیابان‌های ایران و جهان (۲)

(۱)

- ۱۰- آشنایی با اثرات متقابل بیابان‌ها بر شیوه زندگی انسان و نقش انسان در گسترش بیابان‌ها (۶)
- ۱۱- آشنایی با شیوه‌های مقابله با بیابان‌زدایی (۱۲، ۱۰، ۵)
- ۱۲- آشنایی با نقش و اهمیت جنگل‌ها و مراتع (۱)
- ۱۳- آشنایی با چگونگی تخریب جنگل‌ها و مراتع و پیامدهای آن در جهان و ایران (۵، ۶، ۱۰، ۲، ۱۱)
- ۱۴- آشنایی با راه‌های احیاء و ترسیم جنگل‌ها و مراتع (۱۲، ۱۰)
- ۱۵- آشنایی با ویژگی‌های جنگل‌ها و مراتع ایران (۲، ۱)
- ۱۶- آشنایی با نقش توسعه صنعت در ایجاد آلودگی‌های مختلف (۱۱، ۶)
- ۱۷- آشنایی با انواع آلودگی در شهرهای بزرگ جهان و ایران (۶، ۱۱)

- ۱۸- آشنایی با فرضیه گرم شدن زمین (۱، ۲، ۳)
- ۱۹- آشنایی با پیامدهای آلودگی دریاها در جهان و ایران (۶، ۵، ۱۰، ۱۱، ۲)

- ۲۰- آشنایی با راه‌های مقابله با آلودگی دریا (۱۰، ۶، ۱۲، ۱۳)

- ۲۱- آشنایی با علل زلزله، سیل، فرسایش خاک و سقوط بهمین (۱، ۷)

- ۲۲- گسترش آشنایی با نقش انسان در کاهش یا افزایش انواع بلایای طبیعی (۳، ۶، ۱۰، ۱۲، ۱۳)

- ۲۳- آشنایی با چگونگی توزیع جمعیت در جهان (۱، ۲)
- ۲۴- آشنایی با عوامل مختلفی که بر توزیع جمعیت اثر می‌گذارد (۱، ۲، ۳، ۹)

- ۲۵- آشنایی با علل و انواع مهاجرت در جهان (۳، ۱، ۹، ۱۱)
- ۲۶- آشنایی با ویژگی‌های کلی، پراکندگی و روند افزایش جمعیت در ایران (۱، ۲، ۱۱)

- ۲۷- آشنایی با تجارب کشورها در زمینه کنترل جمعیت (۱۲)
- ۲۸- آشنایی با اثرات افزایش جمعیت در فشار بر منابع (۶، ۱۱، ۲)

- ۲۹- آشنایی با صنعت جهانگردی به عنوان یک فعالیت و منبع درآمد اقتصادی (۱، ۵، ۱۳)

- ۳۰- آشنایی با برخی جاذبه‌های جهانگردی در جهان (۲، ۹)
- ۳۱- آشنایی با اثرات توسعه صنعت جهانگردی بر چشم‌اندازهای محیطی (۳، ۲، ۱۰، ۶، ۱۲)

- ۳۲- آشنایی با برخی جاذبه‌های جهانگردی ایران (۲، ۹)
- ۳۳- آشنایی با توان‌های بالقوه ایران برای گسترش صنعت و جهانگردی (۳، ۶، ۱۳، ۵، ۹)

ب- اهداف مربوط به حیطه مهارتی:

- ۱- گسترش مهارت‌های ذهنی شامل درک پی‌آمدها، طرح سؤال، حل مسئله، تصمیم‌گیری، بحث کردن، فرضیه‌ساختن، استدلال، مقایسه کردن، پیش‌بینی کردن و ... (۵، ۴)
- ۲- توانایی برخورد مناسب و عاقلانه با مخاطرات طبیعی (۳)
- ۳- انجام مطالعه میدانی، مشاهده کردن، مصاحبه کردن، رسم کروکی، جمع‌آوری اطلاعات، رسم نمودار، دسته‌بندی اطلاعات، استفاده از کتاب‌های مرجع، تفسیر و نتیجه‌گیری از مطالب، گزارش‌نویسی، ... (۱)
- ۴- خواندن و تفسیر و استفاده مناسب نقشه‌های توپوگرافی، عکس‌ها، نمودارها، عکس‌های هوایی، عکس‌های ماهواره‌ای و GIS و نقشه‌های موضوعی (۲)

ج- اهداف مربوط به حیطه ارزشی :

۴- آشنایی با مفاهیم، قوانین، اصطلاحات و نظریه های جغرافیای اقتصادی.

- ۱-۴- آشنایی با فعالیت های اولیه و مسائل مربوط به آن.
- ۲-۴- آشنایی با فعالیت های ثانویه و مسائل مربوط به آن.
- ۳-۴- آشنایی با منابع معدنی و انرژی.
- ۴-۴- آشنایی با عوامل مؤثر در مکان یابی صنعتی.
- ۵-۴- آشنایی با ویژگی ها و مسائل نواحی توسعه یافته و در حال توسعه.

۵- آشنایی با مفاهیم، قوانین، اصطلاحات و نظریه های جغرافیای ریاضی :

- ۱-۵- آشنایی با موقعیت زمین در فضا و ویژگی های منظومه شمسی
- ۲-۵- آشنایی با اثرات و نتایج حرکات وضعی و انتقالی زمین و انحراف محور آن در زندگی روزمره.

۶- آشنایی با مفاهیم، قوانین، اصطلاحات و نظریه های جغرافیای سیاسی :

- ۱-۶- آشنایی با مفهوم مرز و بوم، انواع مرزها و تعیین مرز.
- ۲-۶- آشنایی با ویژگی های دولت، ملت، اقلیت.
- ۳-۶- آشنایی با عوامل مؤثر جغرافیایی در قدرت ملی
- ۷- آشنایی با انواع نقشه های موضوعی متناسب با اهداف فوق

ب- اهداف مربوط به حیطه مهارتی :

- ۱- گسترش توانایی استفاده و تفسیر انواع نقشه های موضوعی و عکس ها.
- ۲- توانایی ترسیم و خواندن نمودارها.
- ۳- توانایی استفاده از کتابهای مرجع، تفسیر و نتیجه گیری از مطالب.
- ۴- گسترش مهارت های ذهنی نظیر بحث کردن، استنباط، مقایسه کردن و پیش بینی.

ج- اهداف مربوط به حیطه ارزشی :

- ۱- احساس قدردانی از خالق جهان و تنوع مواهب الهی
- ۲- تقویت علاقه مندی به بهره برداری منطقی از منابع طبیعی در زندگی فردی و اجتماعی.
- ۳- احساس همدردی و حمایت از ملل مستضعف و محروم.
- ۴- علاقه مندی به ارائه راه حل های مناسب درباره مسائل و مشکلات جغرافیایی در مقیاس های محلی، ناحیه ای، ملی و بین المللی

اهداف آموزش جغرافیا (درس جغرافیا ۳)

دوره متوسطه پایه سوم رشته علوم انسانی / ۲ واحد

۱- احساس قدردانی از خالق جهان و مواهب الهی (۱)

- ۲- تقویت حس علاقه به سرزمین ایران (۲)
- ۳- تقویت علاقه مندی به ارائه راه حل ها نسبت به مسائل و مشکلات جغرافیایی در مقیاس های محلی، ناحیه ای، ملی و بین المللی (۷)
- ۴- تقویت علاقه مندی به بهره برداری منطقی و درست از منابع طبیعی در زندگی فردی و اجتماعی (۴)
- ۵- تقویت حس مسئولیت نسبت به حفظ محیط زیست و منافع نسل های آینده (۳)
- ۶- تقویت روحیه نقادی و تحقیق و جستجوگری در موضوعات و مسائل محیط پیرامون (۶)

اهداف آموزش جغرافیا (درس جغرافیا ۲)

دوره متوسطه پایه دوم رشته علوم انسانی / ۳ واحد

الف- اهداف مربوط به حیطه شناختی :

- ۱- شناخت رویکرد سیستمی به مسائل و موضوعات
- ۲- آشنایی با برخی مفاهیم، قوانین، اصطلاحات و نظریه های جغرافیای طبیعی :
- ۱-۲- آشنایی با تاریخچه و ساختمان زمین
- ۲-۲- آشنایی با نظریه تکتونیک صفحه ای.
- ۳-۲- آشنایی با عوامل درونی تغییر دهنده سطح زمین، گسل، آتشفشان، چین خوردگی.
- ۴-۲- آشنایی با عوامل برونی تغییر دهنده سطح زمین، فرسایش آبی و بادی و اشکال مربوط به آن.
- ۵-۲- آشنایی با مفاهیم جغرافیای زیستی و کلیات مربوط به پوشش گیاهی و جانوری.
- ۶-۲- آشنایی با مفاهیم عمده جغرافیای اقلیمی.
- ۷-۲- آشنایی با آبها، جریانات دریایی، حرکات آب دریا و اثرات آن بر محیط های پیرامون.
- ۳- آشنایی با مفاهیم، قوانین، اصطلاحات و نظریه های جغرافیای انسانی :
- ۱-۳- آشنایی با مفاهیم عمده جغرافیای جمعیت
- ۲-۳- آشنایی با اندازه، موقعیت و رشد شهرها.
- ۳-۳- آشنایی با سیستم های حمل و نقل، توسعه آنها و اثرات آنها بر محیط پیرامون.
- ۴-۳- آشنایی با عوامل مؤثر در زندگی روستایی، مسائل و مشکلات این شیوه زندگی.
- ۵-۳- آشنایی با مفهوم کاربری اراضی.

الف: اهداف مربوط به حیطه شناختی:

- ۱- آشنایی با مفهوم و تعریف ناحیه، دیدگاههای مختلف درباره ناحیه، اصول ناحیه بندی و معیارهای آن.
- ۲- آشنایی با نواحی طبیعی و اثرات متقابل آن بر شیوه های زندگی.
- ۱- ۲- آشنایی با شیوه های زندگی و معیشت در نواحی استوایی و مسائل مربوط به آن.
- ۲- ۲- آشنایی با شیوه های زندگی و معیشت در نواحی قطبی و مسائل مربوط به آن.
- ۳- ۲- آشنایی با شیوه های زندگی و معیشت در نواحی بیابانی و مسائل مربوط به آن.
- ۳- آشنایی با نواحی اقتصادی
- ۱- ۲- آشنایی با نواحی توسعه یافته و در حال توسعه.
- ۲- ۳- آشنایی با پیمانهای اقتصادی مهم: پیمانهای اقتصادی آسیا و آسیای جنوب شرقی و منطقه خاورمیانه.
- ۳- ۳- آشنایی با اتحادیه اقتصادی اروپا
- ۳- ۴- آشنایی با عملکرد شرکت های چند ملیتی، نواحی عمده فعالیت آنها و مسائل مربوط.
- ۴- آشنایی با نواحی سیاسی:
- ۱- ۴- آشنایی با منطقه خاورمیانه و مسائل جغرافیای سیاسی مربوط به آن.
- ۲- ۴- آشنایی با همسایگان تازه استقلال یافته شمالی ایران و آسیای مرکزی.
- ۳- ۴- آشنایی با قدرت های سلطه گر.

ب- اهداف مربوط به حیطه مهارتی:

- ۱- گسترش توانایی استفاده و تفسیر انواع نقشه های موضوعی و عکس ها
- ۲- توانایی ترسیم و خواندن نمودارها
- ۳- توانایی استفاده از کتاب های مرجع و تفسیر اطلاعات منتشره از رسانه های گروهی.
- ۴- گسترش مهارت های ذهنی نظیر بحث کردن، استدلال، مقایسه کردن و پیش بینی.

ج- اهداف مربوط به حیطه ارزشی:

- ۱- احساس قدردانی از خالق جهان و تنوع مواهب الهی.
- ۲- احساس همدردی و حمایت از ملل مستضعف و محروم و محکوم نمودن سیاست های سلطه گرانه و استکباری.
- ۳- انگیزش حس احترام نسبت به سایر ملل و فرهنگ ها و تفاهم بین المللی.

۴- علاقه مندی به ارائه راه حل های مناسب درباره مسائل و مشکلات جغرافیایی در مقیاس های محلی، ناحیه ای، ملی و بین المللی.

اهداف آموزش جغرافیا (درس ۴)

دوره متوسطه پیش دانشگاهی رشته علوم انسانی

الف- اهداف مربوط به حیطه شناختی:

- ۱- شناخت ماهیت و قلمرو دانش جغرافیا، ارتباط آن با سایر علوم، دیدگاهها و سیر تحول آن.
- ۲- آشنایی با کاربرد جغرافیا در مدیریت برنامه ریزی و حل مسائل محیطی.
- ۳- آشنایی با حرف و مشاغل که جغرافیدانان می توانند در آن زمینه به خدمت پردازند.
- ۴- آشنایی با شیوه های تحقیق در جغرافیا.
- ۵- آشنایی با کاربرد آمار در جغرافیا.
- ۶- گسترش آشنایی با عکس های هوایی و ماهواره ای و طرز تهیه نقشه از آنها، تصاویر ماهواره ای و سنجش از دور.
- ۷- آشنایی با GIS در مطالعات جغرافیایی.
- ۸- آشنایی با کاربرد کامپیوتر در جغرافیا.
- ۹- آشنایی با نقشه های موضوعی در مطالعات جغرافیایی.
- ۱۰- آشنایی با سیستم ها و مدل ها در مطالعات جغرافیایی.

ب- اهداف مربوط به حیطه مهارتی:

- ۱- توانایی خواندن و تفسیر نقشه های موضوعی.
- ۲- توانایی کاربرد کامپیوتر در مطالعات جغرافیایی.
- ۳- توانایی استفاده از سیستم ها و مدل ها در مطالعات جغرافیایی.
- ۴- توانایی استفاده از GIS در مطالعات جغرافیایی.
- ۵- توانایی استفاده از روش های آماری در مطالعات جغرافیایی.
- ۶- توانایی تهیه نقشه از عکس های هوایی و ماهواره ای و تفسیر آنها.
- ۷- توانایی انجام تحقیق جغرافیایی.

ج- اهداف مربوط به حیطه ارزشی:

- ۱- تقویت حس علاقه مندی به کاربرد دانش جغرافیا در حل مسائل و مشکلات محیطی.
- ۲- تقویت روحیه جستجو، نقادی و تحقیق در موضوعات و مسائل محیط پیرامون.